

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์

The Model of Propagation of Buddhism in Norway

พระทินวัฒน์ จันทปญโญ*

Phra Tinnawat Candapaṅkō

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Doctor of Philosophy (Buddhist Studies) The Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: candapanno@gmail.com

Received: July 13, 2025

Revised: July 27, 2025

Accepted: August 01, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ (๒) เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ และ (๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมในประเทศนอร์เวย์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๓ กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๖ รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ในปัจจุบันเผยแผ่ผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ เผยแผ่ผ่านการจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ผ่านบุคคลคือพระสงฆ์และธรรมทูตคฤหัสถ์ ผ่านกิจกรรมทางศาสนากิจกรรมเพื่อสังคม และการเผยแผ่ผ่านสื่อ ปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเผยแผ่ คือ การใช้หลักสานเสวนา (Dialogue) และการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยคือรูปแบบการเผยแผ่ “NORDLIGHT Model” ซึ่งประกอบด้วย (๑) (N) ระบบเครือข่ายการเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพ (๒) (O) พระสงฆ์ผู้เผยแผ่เชิงรุก (๓) (R) คฤหัสถ์ที่มีความสามารถ (๔) (D) กระบวนการสานเสวนา (๕) (L) การจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เหมาะสม (๖) (I) การบูรณาการสื่อธรรมะให้เหมาะสมกับท้องถิ่น (๗) (G) การสร้างบรรยากาศและสถานที่ที่เหมาะสม และ (๘) (T) การใช้กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ : รูปแบบการเผยแผ่; ประเทศนอร์เวย์; พระพุทธศาสนา

* พระทินวัฒน์ จันทปญโญ (สุขสง) Phra Tinnawat Candapaṅkō (Suksong) นิสิตปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Student Doctor of Philosophy (Buddhist Studies), The Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Abstract

This article aims to: (1) investigate the current models of Buddhist propagation in Norway.; (2) identify the key factors that contribute to the development of Buddhist outreach in Norway; and (3) propose a suitable model for the propagation of Buddhism in Norway. This qualitative research employed in-depth interviews as the primary data collection method, involving 16 participants from three major target groups. The data were interpreted and synthesized using descriptive and analytical approaches. The findings revealed that the propagation of Buddhism in Norway currently occurs through various approaches, including the establishment of appropriate places and environments, the participation of monks and lay Buddhist missionaries, religious and community-based activities, environmental preservation efforts, and media outreach. The principal factors supporting the development of propagation strategies include dialogue principles and transformative learning. This study proposes the “NORDLIGHT Model,” which comprises eight components: (1) N – Networking Systems, (2) O – Outreach Monks, (3) R – Resilient Laity, (4) D – Dialogue Processes, (5) L – Learning Activities, (6) I – Integrated Media, (7) G – Guided Environments, and (8) T – Transformative Learning.

Keywords: Model of propagation; Norway; Buddhism

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนานับเป็นภารกิจสำคัญของพระภิกษุสงฆ์ตั้งแต่สมัยพุทธกาล อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อเกื้อกูลและนำประโยชน์สุขมาสู่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ดังปรากฏในพุทธพจน์ที่ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”^๑ พระพุทธศาสนาได้หยั่งรากลึกและแพร่หลายอย่างมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งกำเนิดของพระพุทธศาสนาคือประเทศอินเดีย สำหรับดินแดนสุวรรณภูมิหรือประเทศไทยในปัจจุบันนั้น มีหลักฐานระบุว่าพระพุทธศาสนาเถรวาทเข้าสู่ดินแดนแห่งนี้ในช่วงการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ ๓ (สันนิษฐานว่าก่อน พ.ศ. ๕๐๐) ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งได้ทรงส่งพระโสณะและพระอุตตระมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้^๒

^๑ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๔๒๘/๑๓๐.

^๒ เสถียร โพธิ์นันทะ, ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๓-๒๔.

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์มีพัฒนาการที่น่าสนใจ หากศึกษาในอดีต จะพบว่าช่องทางหลักที่ทำให้ชาวต่างชาติได้รู้จักพระพุทธศาสนาคือผ่านวรรณกรรม^๓ และหนังสือคำสอนในทางพระพุทธศาสนา^๔ ควบคู่ไปกับการย้ายถิ่นฐานของประชากรชาวเอเชียที่นำความเชื่อและวิถีปฏิบัติจากบ้านเกิดเมืองนอน มาใช้ในชีวิตต่างแดน นอกจากนี้ ชาวตะวันตกบางส่วนได้เริ่มสนใจศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังหลังจากได้เดินทางมายังทวีปเอเชียและสัมผัสกับคำสอนที่เน้นความเป็นเหตุเป็นผล^๕

ข้อมูลจากสมาคมสหภาพชาวพุทธแห่งประเทศไทย (The Norwegian Buddhist Federation: NBF) ระบุว่า พระพุทธศาสนาเริ่มเข้ามาอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นปีเดียวกับการก่อตั้งสมาคมฯ ในปัจจุบันประเทศนอร์เวย์มีผู้นับถือพระพุทธศาสนาที่ลงทะเบียนอย่างถูกต้องแล้วประมาณ ๔๒,๐๐๐ คน จากประชากรทั้งประเทศ ๕.๕ ล้านคน^๖ (ข้อมูล ณ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๗) คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๕ โดยแบ่งเป็นชาวพุทธเชื้อสายนอร์เวย์ประมาณ ๒,๔๕๐ คน และชาวพุทธที่ย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศอื่นประมาณ ๓๙,๕๓๑ คน อัตราการเติบโตของพระพุทธศาสนาในนอร์เวย์แม้จะเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่ก็มีอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นทุกปี หนึ่งในจุดเปลี่ยนสำคัญของการเผยแผ่คือการที่กระทรวงศึกษาธิการของประเทศนอร์เวย์ได้ประกาศให้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนระดับประถมและมัธยมศึกษาในปี พ.ศ.๒๕๖๓ ซึ่งถือเป็นความสำเร็จเชิงนโยบายที่สำคัญ ทั้งนี้ เพราะชาวนอร์เวย์จำนวนมากมองว่าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการเข้าใจทุกข์และมีแนวทางแก้ไขที่เป็นระบบโดยไม่อิงอำนาจภายนอก อีกทั้งยังมองว่าพระพุทธศาสนาเป็นปรัชญาชีวิตที่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์ยุคใหม่^๗

พระพุทธศาสนามีจุดแข็งสำคัญอยู่ที่หลักธรรมคำสอนซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล สามารถพิสูจน์ได้ผ่านการปฏิบัติจริง และนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังปรากฏในคำกล่าวของบรรณาธิการหนังสือ “พุทธศาสนาในนอร์เวย์” (Buddhisme i Norge) ที่ระบุ

^๓ Gleig, Ann, *American Dharma: Buddhism Beyond Modernity*, (New Haven: Yale University Press, 2019), p.212.

^๔ สัมภาษณ์ Mr.Egil Lothe, อดีตประธานสหภาพชาวพุทธประจำประเทศนอร์เวย์ และนักวิชาการศาสนาชาวนอร์เวย์, ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗.

^๕ Giraldi, Tullio, ‘The Spread of Buddhism from East to West’, *Psychotherapy, Mindfulness and Buddhist Meditation*, (Cham: Palgrave Macmillan, 2019), pp. 37–49.

^๖ Statistisk sentralbyrå, *Trus- og livssynssamfunn utanfor Den norske kyrkja*, [Online], Available: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/religion-og-livssyn/statistikk/trus-og-livssynssamfunn-utanfor-den-norske-kyrkja> [19 May 2025].

^๗ Buddhistforbundet, *Buddhisme og skolen*, [Online], Ref: <https://buddhistforbundet.no/skole/> [19 May 2025].

ไว้ว่า ‘สิ่งหนึ่งที่พุทธศาสนาและคริสต์ศาสนามีเหมือนกัน คือ เรื่องความทุกข์ (Suffering) อันเป็นหัวใจสำคัญของทั้งสองศาสนา หากแต่แนวทางการดับทุกข์ของทั้งสองศาสนานั้นกลับมีความต่างกันอย่างสิ้นเชิง จนทำให้เราคิดว่าพระพุทธศาสนาควรจะถูกรับรู้ไว้ในระบบการศึกษาในโรงเรียนของประเทศนอร์เวย์ เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาในอีกมุมมองนี้ด้วยเช่นกัน’ ชาวนอร์เวย์จำนวนไม่น้อยมีทัศนะว่า คำสอนในพระพุทธศาสนามีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากมีเหตุผล สามารถพิสูจน์ได้ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และมีได้ตั้งอยู่บนฐานของความเชื่อที่ต้องยอมรับโดยปราศจากการไตร่ตรอง^๘

โอกาสในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในนอร์เวย์มีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ ประการแรกคือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ และไม่บังคับให้ต้องเชื่อก่อน ซึ่งสอดคล้องกับวิถีคิดของคนยุคใหม่ ชาวนอร์เวย์จำนวนมากมองว่าพระพุทธศาสนาเป็นปรัชญาเพื่อการดำรงชีวิตที่เน้นความเมตตาและเป็นเหตุเป็นผล^๙ ประการที่สอง สังคมนอร์เวย์เป็นสังคมที่เปิดกว้างทางความเชื่อและวัฒนธรรม โดยรัฐธรรมนูญให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาและรัฐบาลมีหน้าที่สนับสนุนทุกศาสนาอย่างเท่าเทียม^{๑๐} ประการสุดท้าย ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อดิจิทัล ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาได้สะดวกยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในนอร์เวย์ยังคงเผชิญกับความท้าทายและข้อจำกัดหลายประการ ปัญหาหลักคือการขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษานอร์เวย์ และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง^{๑๑} นอกจากนี้ ยังขาดเทคนิคการสื่อสารและกลยุทธ์ที่ชัดเจน ไม่มีระบบเครือข่ายการทำงานที่เป็นเอกภาพ ขาดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทสังคมตะวันตก และบุคลากรยังขาดประสบการณ์ในการตอบปัญหาเชิงลึกด้านการปฏิบัติจิตภาวนา^{๑๒} วัดไทยส่วนใหญ่ยังขาดแคลนสื่อการสอนที่แปลเป็นภาษาท้องถิ่น ทำให้การเผยแผ่ยังไม่สามารถขยายวงกว้างไปสู่ชาวนอร์เวย์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสังคม

^๘ Jacobsen, Knut A., *Buddhism i Norge - Verdensreligioner i Norge*, (Oslo: Universitetsforlaget, 2011), p.176.

^๙ Lie, Kåre A, *Buddhas budskap: Buddhistiske grunntekster*, (Oslo: Universitetsforlaget, 2000).

^{๑๐} Ministry of Foreign Affairs, Norway, *Warsaw Human Dimension Conference: Statement on Freedom of Religion or Belief. Permanent Delegation of Norway to the OSCE*, (September 28, 2022).

^{๑๑} สัมภาษณ์, Mr.Egil Lothe, อดีตประธานสหภาพชาวพุทธประจำประเทศนอร์เวย์ และนักวิชาการศาสนาชาวนอร์เวย์, ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗.

^{๑๒} สัมภาษณ์, Mr.Bjarne Jakhelln-Semb, อดีตพระสงฆ์ชาวนอร์เวย์ ผู้ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์, ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

นอร์เวย์ ซึ่งจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและส่งเสริมให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมในประเทศนอร์เวย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการศึกษาภาคสนาม (Field Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการ ดังนี้ (๑) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎก และชั้นทุติยภูมิ คืออรรถกถา หนังสือทางพระพุทธศาสนา รวมถึงบทความวิชาการในภาษาไทย อังกฤษ และภาษานอร์เวย์ (๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดและแบบสัมภาษณ์

๒. การศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกขึ้นจากข้อมูลภาคเอกสาร และใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเทศนอร์เวย์ ได้แก่ พระสงฆ์ คฤหัสถ์ และฆราวาสที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญในงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์จำนวน ๖ รูป/คน คฤหัสถ์ทั้งชาวไทยและฆราวาสที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์รวม ๑๐ คน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์จำนวน ๒ องค์กร

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาถอดบทเรียน วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบวิชาการอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลมีลักษณะที่เป็นองค์รวม ทั้งในระดับบุคคล ระดับสังคม และระดับคณะ โดยเน้นความเข้าใจในธรรมะอย่างถูกต้อง ผ่านการสอนด้วยเมตตา ปัญญา และความเหมาะสมกับอุปนิสัยของผู้ฟัง พระพุทธเจ้าไม่เพียงเป็นครูผู้สอนเท่านั้น แต่ยังทรงเป็นผู้จัดระบบการสืบทอดคำสอนด้วยการจัดตั้งคณะสงฆ์ และเปิดโอกาสให้พระสาวกมีบทบาทในการเผยแผ่อย่างอิสระ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล สามารถแบ่งได้ดังนี้

๑. การเผยแผ่ด้วยพระองค์เอง (พุทธปรินิพพาน) พระพุทธเจ้าทรงเริ่มเผยแผ่พระธรรมคำสอนด้วยพระองค์เองโดยตรง หลังจากตรัสรู้แล้วพระองค์ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อสัตว์โลกด้วยทรงเล็งเห็นว่ามิสัตว์บางพวก “มีธุลีในดวงตาน้อย” ที่จะสามารถเข้าใจธรรมและเข้าถึงความหลุดพ้นได้^{๑๓} ดังนั้น พระองค์จึงเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ซึ่งเป็นการแสดงธรรมครั้งแรก คือ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นต้นแบบของการแสดงธรรมที่มีโครงสร้างเป็นระบบและมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุด คือการที่ให้ผู้ฟังได้บรรลุมรรคผล ถึงซึ่งความสิ้นทุกข์อย่างแท้จริง

๒. การจัดตั้งคณะสงฆ์เพื่อการเผยแผ่ร่วมกัน (สังฆปรินิพพาน) พระพุทธเจ้ามิได้ทรงเผยแผ่ธรรมด้วยพระองค์เองเพียงลำพังเท่านั้น หากแต่ได้จัดตั้งคณะสงฆ์และอนุญาตให้พระภิกษุทั้งหลายออกไปเผยแผ่ธรรมในสถานที่ต่าง ๆ เมื่อพระสาวกมีจำนวนมากขึ้น พระองค์ตรัสสั่งให้ภิกษุทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนเป็นอันมาก พร้อมทั้งสั่งมิให้เดินทางไปในทางเดียวกัน เพื่อให้การเผยแผ่ธรรมมีความกระจายทั่วถึง^{๑๔} การจัดตั้งคณะสงฆ์จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเผยแผ่ธรรมในวงกว้าง และสามารถถ่ายทอดธรรมะตามแนวทางที่ถูกต้องสม่ำเสมอ

๓. การเผยแผ่โดยใช้ธรรมะเป็นเครื่องนำ (ธัมมปริวรรต) ในการเผยแผ่ พระพุทธเจ้าทรงใช้ธรรมะเป็นแก่นของการสื่อสาร มิได้มุ่งเน้นความศรัทธาแบบไร้เหตุผลหรือไม่มุ่งเน้นการใช้ความหวาดกลัวข่มขู่ด้วยความเชื่อต่าง ๆ หากแต่ทรงเน้นการให้เหตุผลและการตรวจสอบด้วยปัญญา ตัวอย่างเช่น การที่ทรงแสดงธรรมแก่ยสกุลบุตร พระองค์ทรงใช้การชี้ให้เห็นถึงความทุกข์ที่ยสกุลบุตรกำลังประสบอยู่ แล้วจึงค่อยแสดงอนุพุทธานุภาพหรือการสอนตามลำดับ คือ ทาน ศีล สวรรค์ โทษของกาม อาณิสสของเนกขัมมะ และจึงจบด้วยอริยสัจสี่^{๑๕} รูปแบบนี้ถือเป็นแนวทางที่ค่อยเป็นค่อยไป ให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจและเปิดใจรับธรรมะได้

กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลนั้น มิได้หยุดอยู่เพียงการบำเพ็ญเพื่อหลุดพ้นส่วนตนของพระพุทธเจ้าเท่านั้น หากแต่ยังมุ่งเน้นการนำหลักธรรมไปเผยแผ่ให้บุคคลอื่นได้รับรู้และเข้าถึงหนทางแห่งการดับทุกข์ด้วย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลจึงมีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานทั้งรูปแบบการเทศนาสั่งสอน การแสดงธรรมแก่ปัจเจกชนและสาธารณชน การส่งพระสาวกออกไปเผยแผ่ในที่ต่าง ๆ รวมถึงการจัดตั้งสังฆะให้มั่นคงเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการสืบทอดและเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างเป็นระบบ

^{๑๓} * ดุรายละเอียดใน วินย.(ไทย) ๔/๑๒/๙.

^{๑๔} ดุรายละเอียดใน วินย.(ไทย) ๔/๒๕/๑๖.

^{๑๕} ดุรายละเอียดใน ม.ม.(ไทย) ๑๓/๑๐/๘.

ในส่วนของการศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรื่องรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ออกเป็น ๓ ประเด็นหลัก ดังนี้

๑. ผลการศึกษาสภาพการณ์งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ จากการศึกษา พบว่ารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ปัจจุบันสามารถจำแนกตามช่องทางได้ ๕ รูปแบบหลัก ได้แก่

๑) การเผยแผ่ผ่านการจัดการสถานที่ให้เหมาะสม: วัดไทยหลายแห่งมีการปรับปรุงสถานที่เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดทำป้ายอธิบายรายละเอียดของวัดและหลักธรรมเป็นสองภาษา (ไทย-นอร์เวย์/อังกฤษ) และการผสมผสานสถาปัตยกรรมไทยเข้ากับศิลปะท้องถิ่นเพื่อสร้างเอกลักษณ์และสื่อสารความเป็นพุทธศาสนาผ่านสัญลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม

๒) การเผยแผ่ผ่านบุคคล: การเผยแผ่ในนอร์เวย์อาศัยบุคคล ๓ กลุ่มหลัก คือ (๑) พระสงฆ์ชาวไทย ซึ่งส่วนใหญ่มุ่งเน้นการดูแลชุมชนชาวไทยเป็นหลัก (๒) พระสงฆ์ชาวนอร์เวย์และชาวตะวันตก ซึ่งมีข้อได้เปรียบด้านภาษาและวัฒนธรรม แต่ยังมีจำนวนน้อย และ (๓) คฤหัสถ์ โดยเฉพาะโครงการธรรมทูตคฤหัสถ์วิถีพุทธของวัดไทยนอร์เวย์ ซึ่งมุ่งพัฒนาศักยภาพของคฤหัสถ์ให้เป็นการสำคัญในการเผยแผ่

๓) การเผยแผ่ผ่านกิจกรรม: มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจและสร้างการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยกิจกรรมตามประเพณี เช่น การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน และการอบรมเยาวชนเพื่อประกาศตนเป็นพุทธมามกะ (Buddhistisk Konfirmasjon) นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเชิงรุก เช่น โครงการวิหารจาริกธรรม ซึ่งเป็นการดัดแปลงรถบ้านเพื่อใช้เป็นที่พักเคลื่อนที่สำหรับพระสงฆ์ในการเดินทางไปเผยแผ่ธรรมะตามพื้นที่ห่างไกล รวมถึงกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสังคม เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเข้าร่วมโครงการสานเสวนาเยาวชนระหว่างศาสนา (Ung Dialog)^{๑๖}

๔) การเผยแผ่ผ่านสื่อ: วัดไทยส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก (Facebook) ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและแจ้งข่าวสาร แต่การเผยแผ่ธรรมะอย่างเป็นทางการผ่านช่องทางนี้ยังมีไม่มากนัก ในส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่าหนังสือธรรมะที่แปลเป็นภาษานอร์เวย์ยังมีจำนวนจำกัด โดยมีสหภาพชาวพุทธแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์

๕) การเผยแผ่ผ่านเครือข่ายองค์กรศาสนา: มีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรศาสนาอื่น ๆ ผ่านเวทีสานเสวนา เช่น The Council for Religious and Life Stance Communities in Norway (STL) และ

^{๑๖} Ung Dialog. Ung Dialog: En evaluering. (Oslo: Kirkerådet, 2023).

การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาระหว่างประเทศในทวีปยุโรป จุดเปลี่ยนที่สำคัญคือการทำพระพุทธรูปที่ได้รับการบรรจุเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับของโรงเรียนในนอร์เวย์ ซึ่งเปิดโอกาสให้วัดไทยได้เข้าไปมีบทบาทในการให้ความรู้แก่เยาวชนโดยตรง

๒. ผลการศึกษาปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) พบว่าการเผยแพร่พระพุทธศาสนามีจุดแข็งที่หลักธรรมคำสอนมีความเป็นวิทยาศาสตร์และสอดคล้องกับแนวคิดของชาวนอร์เวย์ อีกทั้งยังมีชุมชนชาวไทยที่เข้มแข็งและรัฐบาลนอร์เวย์ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนสำคัญคือข้อจำกัดด้านภาษาและวัฒนธรรมของพระธรรมทูต การขาดทักษะด้านวาทศิลป์และการขาดความชำนาญในการสอนกรรมฐาน

เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดและพัฒนาการเผยแพร่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเสนอให้นำแนวคิดและทฤษฎีสสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ได้แก่

๑) กระบวนการสานเสวนา (Dialogue) เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการถ่ายทอดจากการบรรยายฝ่ายเดียว (Lecture) เช่นการแสดงธรรมเทศนา มาเป็นการสนทนาที่เปิดกว้าง สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดถึงส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน^{๑๗} ซึ่งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมเดิมของชาวนอร์เวย์ที่เน้นความเสมอภาคและอิสรภาพในการแสดงความคิดเห็น

๒) กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง โดยใช้กระบวนการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการทบทวนความเชื่อและมุมมองเดิมของตนเองผ่านประสบการณ์ตรงและการสะท้อนคิด^{๑๘} ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดและพฤติกรรมอย่างยั่งยืน^{๑๙}

๓. รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมในประเทศนอร์เวย์: “NORDLIGHT MODEL” จากผลการศึกษาวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และพัฒนาารูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมสำหรับประเทศนอร์เวย์ในชื่อ “NORDLIGHT MODEL” ซึ่งเป็นรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศนอร์เวย์ อันเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและเปิดกว้างต่อการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ

^{๑๗} Bohm, David, *On Dialogue*, (New York: Routledge, 1996), p.12.

^{๑๘} Jack Mezirow, *Transformative Dimensions of Adult Learning*, (San Francisco: Jossey-Bass, 1991), p.167.

^{๑๙} Edward W. Taylor. “Transformative Learning Theory,” in *Handbook of Transformative Learning: Theory, Research, and Practice*. San Francisco: Jossey-Bass, 2008. p.9.

NORDLIGHT เป็นคำย่อของแนวคิดที่ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบ ได้แก่ Networking systems, Outreach monks, Resilient laity, Dialogue processes, Learning activities, Integrated media, Guided environments และ Transformative learning ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีบทบาทเสริมกันและกันอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์เกิดประสิทธิผลในระยะยาวโดยชื่อของโมเดลมีความหมายว่า “เครือข่ายการเผยแผ่เพื่อการสื่อสารอย่างมั่นคงและการเรียนรู้เชิงรุกสู่วิถีการเปลี่ยนแปลงองค์รวม” (Networking Outreach for Resilient Dialogue and Learning Initiatives to Guide Holistic Transformation) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ๘ ประการ ดังนี้

๑) N: Networking Systems (ระบบเครือข่ายการเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพ) การเผยแผ่ในบริบทข้ามวัฒนธรรมไม่สามารถดำเนินงานแบบแยกส่วนได้ แต่ต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งทั้งในระดับภายใน (Internal Network) คือการเชื่อมโยงระหว่างวัดพุทธทุกนิกาย องค์กร และธรรมทูตคฤหัสถ์ในนอร์เวย์ เพื่อสร้างเอกภาพ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และแบ่งปันทรัพยากร และ ระดับภายนอก (External Network) คือการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น และกลุ่มผู้สนใจด้านจิตปัญญาที่ไม่ใช่พุทธศาสนิกชน เพื่อขยายขอบเขตการเผยแผ่ให้เข้าถึงสังคมในวงกว้าง

๒) O: Outreach Monks (พระสงฆ์ผู้เผยแผ่เชิงรุก) พระธรรมทูตเป็นหัวใจสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ทำงานเชิงรุกที่มีความพร้อมใน ๓ ด้านหลัก ได้แก่ (๑) ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยสามารถสื่อสารภาษานอร์เวย์หรืออังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าใจบริบทสังคมเพื่อลดช่องว่างทางวัฒนธรรม (๒) ทักษะด้านวาทีศิลป์ โดยสามารถถ่ายทอดหลักธรรมที่ลึกซึ้งให้เป็นเรื่องง่าย ยกตัวอย่างเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความสนใจในหลักคำสอนที่ลึกซึ้งมากขึ้นได้ และ (๓) มีความเชี่ยวชาญด้านกรรมฐานและสามารถให้คำแนะนำในด้านจิตภาวนาได้ เพื่อตอบสนองความสนใจของชาวตะวันตกที่เน้นการปฏิบัติและแสวงหาประสบการณ์ตรง

๓) R: Resilient Laity (ธรรมทูตคฤหัสถ์ที่มีศักยภาพและยืดหยุ่น) คฤหัสถ์ชาวไทยในนอร์เวย์เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าอย่างยิ่ง เนื่องจากมีความคล่องตัวและเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดีกว่าพระสงฆ์ จึงควรส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของคฤหัสถ์ให้เป็นอีกกำลังสำคัญในการช่วยเหลือพระสงฆ์ในการเผยแผ่ โดยควรพัฒนาทักษะที่จำเป็น ๔ ด้าน คือ (๑) ภาษาเพื่อการสื่อสารธรรมะ (๒) ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น (๓) การอธิบายเหตุผลของพิธีกรรมตลอดถึงหลักธรรมพื้นฐาน และ (๔) ความสามารถในการนำธรรมะไปใช้ในชีวิตจริงได้จนสามารถทำตนให้เป็นคฤหัสถ์แบบอย่างที่น่าเชื่อถือได้

๔) D: Dialogue Processes (การใช้กระบวนการสนทนา) เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมนอร์เวย์ที่เน้นความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม ควรปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากการเทศนาแบบทางเดียว (Monologue) มาเป็นการจัด “วงสนทนา” (Dialogue) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นการฟังอย่างลึกซึ้ง การระงับการตัดสิน และการตั้งคำถามปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยในกระบวนการนี้ พระสงฆ์จะเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้สอน” (Lecturer) มาเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) ผู้สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนสำคัญ ๔ ขั้นตอน คือ (๑) การสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกเป็นกันเองและเท่าเทียมกัน (๒) การฟังอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เข้าใจมุมมองและความรู้สึกของผู้อื่นโดยไม่ต้องตัดสิน (๓) การระงับการด่วนสรุป โดยผู้ร่วมกิจกรรมต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และ (๔) การชวนตั้งคำถามเพื่อการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังได้คิดและสะท้อนความเห็นของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่เกิดจากภายในตลอดถึงการเข้าใจซึ่งกันและกัน

๕) L: Learning Activities (การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม) การออกแบบกิจกรรมควรสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของชาวนอร์เวย์ โดยเน้นกิจกรรมที่ (๑) เป็นเหตุเป็นผลและพิสูจน์ได้ผ่านประสบการณ์ตรง (๒) ให้อิสระในการตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี (๓) เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และการประยุกต์ใช้ได้ทันที (๔) เคารพความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม และ (๕) มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น การจัดคอร์สปฏิบัติธรรมเชิงประยุกต์ การจัดสวนธรรมะในหัวข้อที่ร่วมสมัย หรือกิจกรรมเดินจงกรมในธรรมชาติ (Mindful Walking) ซึ่งผสมผสานการปฏิบัติเข้ากับวิถีชีวิตของชาวนอร์เวย์

๖) I: Integrated Media (การบูรณาการสื่อที่เหมาะสมให้เหมาะกับท้องถิ่น): การสื่อสารในยุคดิจิทัลต้องอาศัยการใช้สื่ออย่างมีกลยุทธ์เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง โดยเน้นการสร้างสื่อดิจิทัล เช่น พอดแคสต์, วิดีโอสั้น, และคอร์สออนไลน์เป็นภาษานอร์เวย์หรือภาษาอังกฤษ ควบคู่ไปกับการแปลและจัดพิมพ์หนังสือธรรมะคุณภาพสูงให้เป็นภาษาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้สนใจสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

๗) G: Guided Environments (การสร้างบรรยากาศและสถานที่ที่เหมาะสม): สภาพแวดล้อมทางกายภาพของวัดเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสาร ควรมีการจัดการให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดทำป้ายอธิบายธรรมะและสถานที่ต่าง ๆ เป็นสองภาษา การใช้สัญลักษณ์ทางพุทธศิลป์ และการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานความงามแบบพุทธเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างความประทับใจและความรู้สึกเชื่อมโยง

๘) T: Transformative Learning (การใช้กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง): องค์ประกอบนี้ถือเป็นหัวใจของรูปแบบการเผยแพร่ที่มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงจากภายในของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยอาศัย

ทฤษฎีของ Jack Mezirow เป็นแกนหลัก ซึ่งมองว่าการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งไม่ใช่แค่การรับข้อมูลใหม่ แต่คือกระบวนการที่ผู้เรียนเกิดการทบทวนและเปลี่ยน “กรอบความคิด” (Frame of Reference) หรือโลกทัศน์ของตนเอง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม ดังนั้น กระบวนการนี้จึงไม่ใช่การ “สอน” เพื่อให้ “เชื่อ” แต่เป็นการ “สร้างเงื่อนไข” ให้ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างความหมายด้วยตนเอง

กระบวนการนี้เริ่มต้นเมื่อผู้เรียนเผชิญกับ “ประสบการณ์ที่สร้างความไม่สบายใจ” (Disorienting Dilemma) ซึ่งเป็นสถานการณ์หรือคำถามที่ทำให้ทลายความเชื่อเดิมจนรู้สึกสับสนคลอน จากนั้น ผู้อำนวยการเรียนรู้ (Facilitator) จะนำพาผู้เรียนเข้าสู่ขั้นตอนของการ “ตรวจสอบตนเอง” และ “ประเมินสมมติฐานเดิมแบบวิพากษ์” เพื่อให้เห็นข้อจำกัดของกรอบความคิดเก่า การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มจะช่วยให้ตระหนักว่าตนไม่ได้เผชิญปัญหานี้เพียงลำพัง และเกิดความกล้าที่จะ “สำรวจทางเลือกและบทบาทใหม่” เมื่อเห็นแนวทางใหม่ที่น่าสนใจแล้ว ผู้เรียนจะเริ่ม “วางแผนลงมือทำ” และ “เรียนรู้ทักษะที่จำเป็น” เพื่อนำไป “ทดลองปฏิบัติ” จริงในชีวิต เมื่อการปฏิบัติเริ่มให้ผลลัพธ์ที่ดี ก็จะนำไปสู่ “การสร้างความมั่นใจ” ในแนวทางใหม่ และท้ายที่สุดคือการ “บูรณาการมุมมองใหม่” นั้นให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตอย่างสมบูรณ์

ในการประยุกต์ใช้เพื่อเผยแผ่ธรรมะ พระสงฆ์ในฐานะกระบวนการผู้อำนวยการความสะดวกอาจเริ่มต้นวงสนทนาด้วยการชวนผู้เรียนชาวออร์เวย์ตั้งคำถามถึงประสบการณ์ความทุกข์ที่ตรรกะเดิมไม่สามารถอธิบายได้ แทนการบรรยายว่าทุกข์คืออะไร แล้วจึงนำพาผู้เรียนสำรวจความรู้สึกและความเชื่อของตนเกี่ยวกับความสุขและความทุกข์ เมื่อผู้เรียนเริ่มเห็นข้อจำกัดของมุมมองเดิม ผู้อำนวยการความสะดวกจะแนะนำแนวทางของพระพุทธศาสนา เช่น การเจริญสติ เป็น “ทางเลือกใหม่” และชวนให้ทดลองปฏิบัติสั้น ๆ แล้วจึงเปิดวงสนทนาเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง กระบวนการนี้จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของผู้เรียนเอง ซึ่งทรงพลังและยั่งยืนกว่าการรับฟังเพื่อให้จำเพียงอย่างเดียว

โมเดล NORDLIGHT เป็นกรอบการทำงานเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในนอร์เวย์ไม่ได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้คนอย่างเป็นองค์รวมและยั่งยืน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทั้งสามประการอย่างชัดเจน และได้เสนอแนวทางใหม่ที่มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมนอร์เวย์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากรูปแบบการเผยแผ่แบบดั้งเดิม โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ประการแรก จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์พบว่า การเผยแผ่ในปัจจุบันมีการดำเนินการผ่านหลายช่องทาง ได้แก่ สถานที่ บุคลากร กิจกรรม สื่อธรรมะ

โดยแม้ว่าจะมีความพยายามในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดด้านภาษา ความเข้าใจ วัฒนธรรมท้องถิ่น และขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการสื่อสารธรรมะอย่างลึกซึ้งในเชิงวาทีศิลป์และจิตภาวนา ทั้งนี้ จุดแข็งของพระพุทธศาสนาในนอร์เวย์คือหลักธรรมคำสอนที่มีลักษณะเป็นเหตุผล สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาวนอร์เวย์ที่ให้ความสำคัญกับการคิดเชิงวิพากษ์และการพิสูจน์ด้วยตนเอง

ประการที่สอง ปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การประยุกต์ใช้กระบวนการสานเสวนา (Dialogue) และกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการสะท้อนคิดต่อประสบการณ์เดิม เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับความคิดและพฤติกรรม กระบวนการทั้งสองนี้ช่วยให้การเผยแผ่ธรรมะไม่เพียงเป็นการถ่ายทอดข้อมูล แต่เป็นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน โดยเฉพาะในบริบทของสังคมนอร์เวย์ที่ให้ความสำคัญต่อเสรีภาพทางความคิดและความเสมอภาคในการแลกเปลี่ยน

ประการที่สาม ผลการวิจัยได้นำไปสู่การสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมสำหรับบริบทนอร์เวย์ในชื่อว่า “NORDLIGHT Model” ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ๘ ประการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การสร้างเครือข่าย (Networking Systems), การพัฒนาพระสงฆ์เชิงรุก (Outreach Monks), การเสริมสร้างศฤกษณ์ที่มีศักยภาพ (Resilient Laity), การสื่อสารผ่านการสานเสวนา (Dialogue Processes), การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities), การใช้สื่ออย่างเหมาะสม (Integrated Media), การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Guided Environments), และการใช้กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) โมเดลนี้มุ่งเน้นการเปลี่ยนกระบวนการที่ศรัทธา “การสอน” สู่ “การสร้างกระบวนการเรียนรู้” ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับสังคมตะวันตก

งานวิจัยยังได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของศฤกษณ์ โดยเฉพาะในฐานะ “ธรรมทูตศฤกษณ์” ที่มีความยืดหยุ่น เข้าใจบริบทท้องถิ่น และสามารถเชื่อมโยงกับชุมชนได้ดี ซึ่งถือเป็นการขยายมิติของการเผยแผ่ให้พ้นจากขอบเขตของคณะสงฆ์เพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้ การพัฒนาศฤกษณ์ให้สามารถทำหน้าที่ในการเผยแผ่อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมนอร์เวย์อย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ได้เสนอกรอบแนวคิดใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทตะวันตกที่มีความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม และวิถีคิด โดยเฉพาะในประเทศนอร์เวย์ ซึ่งเป็นสังคมเปิดกว้างและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบวิพากษ์ NORDLIGHT Model จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่

สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศตะวันตกอื่น ๆ ได้ และมีศักยภาพในการเป็นต้นแบบของการพัฒนายุทธศาสตร์การเผยแผ่เชิงบูรณาการในระดับนานาชาติต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญที่สุดที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ การสังเคราะห์และนำเสนอ “NORDLIGHT MODEL” ซึ่งเป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการที่ถูกพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบสำหรับบริบทของประเทศนอร์เวย์โดยเฉพาะ โมเดลนี้ไม่ได้เป็นเพียงการรวบรวมวิธีการต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม แต่เป็นการสร้างกรอบแนวคิดใหม่ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบสำคัญ ๘ ประการเข้าด้วยกันอย่างมีพลวัต เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและใช้ประโยชน์จากโอกาสในการเผยแผ่ในสังคมตะวันตก

หัวใจขององค์ความรู้ใหม่นี้คือ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ของการเผยแผ่ จากเดิมที่อาจมุ่งเน้น “การสอนและการถ่ายทอด” (Teaching and Transmitting) ซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียว ไปสู่ “การอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง” (Facilitating Learning and Transformation) ซึ่งเป็นกระบวนการแบบสองทางที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีแกนหลักคือการใช้ กระบวนการสานเสวนา (Dialogue) และ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและยั่งยืน ซึ่งแตกต่างจากแนวทางการเผยแผ่แบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ งานวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งยวดของ “ธรรมทูตคฤหัสถ์” (Resilient Laity) ในฐานะที่เป็นสะพานเชื่อมที่ขาดไม่ได้ระหว่างพระสงฆ์และสังคมท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เน้นย้ำถึงศักยภาพของคฤหัสถ์ที่มีมุมมองข้ามไปในกระบวนการเผยแผ่แบบเดิม ๆ การพัฒนาบุคลากรกลุ่มนี้ให้มีความรู้ความสามารถจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับความสำเร็จในระยะยาว

โดยสรุป NORDLIGHT Model คือนวัตกรรมเชิงแนวคิดที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม ซึ่งเสนอทางออกที่เป็นรูปธรรมในการปรับกระบวนทัศน์ วิธีการ และยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สามารถหยั่งรากและเติบโตได้อย่างมีความหมายในสังคมตะวันตกที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมสูง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่ที่เหมาะสม จากการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ พบว่า มีการเผยแพร่ดำเนินไปใน ๕ รูปแบบหลัก คือ ผ่านการจัดการสถานที่, ผ่านบุคคล (พระสงฆ์และคฤหัสถ์), ผ่านกิจกรรม, ผ่านสื่อ และผ่านเครือข่ายองค์กร การเผยแพร่มีจุดแข็งคือหลักธรรมของพระพุทธศาสนาสอดคล้องกับแนวคิดเชิงเหตุผลของชาวนอร์เวย์ มีชุมชนชาวไทยที่เข้มแข็งเป็นฐานสนับสนุน และได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลนอร์เวย์ อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนสำคัญคือ ข้อจำกัดด้านภาษาและวัฒนธรรมของพระธรรมทูต และการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนกรรมฐาน แต่โอกาสในการขยายงานเผยแผ่ยังมีอยู่สูง เนื่องจากชาวนอร์เวย์มีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา และมีการบรรจุวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาแล้ว

ปัจจัยสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พบว่า เพื่อให้การเผยแพร่สอดคล้องกับบริบทของสังคมนอร์เวย์ ควรนำเครื่องมือและกระบวนการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ ปัจจัยสำคัญประกอบด้วย กระบวนการสานเสวนา (Dialogue) ซึ่งเปลี่ยนรูปแบบการสอนจากการบรรยายมาเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนอย่างเท่าเทียมและกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ที่มุ่งเน้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงจากภายในของผู้เรียนผ่านการสะท้อนคิดและประสบการณ์ตรง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะช่วยก้าวข้ามอุปสรรคทางวัฒนธรรมและสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมายต่อผู้เรียนชาวนอร์เวย์

การนำเสนอรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสม จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำเสนอ “NORDLIGHT MODEL” เป็นรูปแบบการเผยแพร่เชิงบูรณาการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศนอร์เวย์ โมเดลนี้เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย หัวใจสำคัญของ NORDLIGHT Model คือการเปลี่ยนกระบวนการเผยแพร่จากการมุ่งเน้น “การสอน” (Lecturing) ไปสู่ “การสร้างกระบวนการเรียนรู้” (Facilitating Learning) โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงลึก (Holistic Transformation) ทั้งในระดับความคิดและพฤติกรรมของผู้คน โมเดลนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้การสื่อสารแบบสองทางที่เคารพความแตกต่างทางความคิด และออกแบบกิจกรรมและสื่อที่เชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับชีวิตจริงและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในนอร์เวย์มีประสิทธิภาพและยั่งยืน แต่ยังสามารถเป็นต้นแบบสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของสังคมตะวันตกอื่น ๆ ได้ต่อไปอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และการต่อยอดงานวิจัยในอนาคต ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การจัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากร

องค์กรคณะสงฆ์ไทยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดตั้งสถาบันหรือศูนย์พัฒนาบุคลากรเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศโดยเฉพาะ โดยมีภารกิจหลักในการพัฒนาพระธรรมทูตและธรรมทูตคฤหัสถ์ตามแนวทางของ NORDLIGHT Model ซึ่งครอบคลุมการอบรมด้านภาษา วัฒนธรรม ทักษะการสื่อสารแบบสานเสวนา และการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

๒) การสนับสนุนด้านทรัพยากร

ภาครัฐและองค์กรทางพระพุทธศาสนาควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการผลิตสื่อการสอนที่เป็นภาษาท้องถิ่น การแปลคัมภีร์และหนังสือธรรมะที่มีคุณภาพ และการจัดกิจกรรมเชิงรุกตามที่ได้นำเสนอในรูปแบบ

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

๑) การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพระธรรมทูตและธรรมทูตคฤหัสถ์สำหรับประเทศนอร์เวย์และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียโดยเฉพาะ โดยบูรณาการองค์ความรู้จาก NORDLIGHT Model ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

๒) การศึกษาเปรียบเทียบ

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ NORDLIGHT Model หรือรูปแบบการเผยแผ่ลักษณะเดียวกันในบริบทของประเทศตะวันตกอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่องค์ความรู้ที่กว้างขวางขึ้นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับสากล

๓) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำ NORDLIGHT Model ไปทดลองใช้ในวัดหรือองค์กรพุทธในประเทศนอร์เวย์ เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงและพัฒนากระบวนการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาผลของการใช้กระบวนการ Dialogue และ Transformative Learning ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สัมภาษณ์ Mr.Bjarne Jakhelln-Semb, อดีตพระสงฆ์ชาวนอร์เวย์ ผู้ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์, ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

สัมภาษณ์ Mr.Egil Lothe, อดีตประธานสหภาพชาวพุทธประจำประเทศนอร์เวย์ และนักวิชาการศาสนาชาวนอร์เวย์, ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗.

เสถียร โพธิ์นันทะ. **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

Bohm, David. **On Dialogue**. New York: Routledge, 1996.

Edward W. Taylor. “Transformative Learning Theory,” in **Handbook of Transformative Learning: Theory, Research, and Practice**. San Francisco: Jossey-Bass, 2008.

Giraldi, Tullio. ‘The Spread of Buddhism from East to West’, **Psychotherapy, Mindfulness and Buddhist Meditation**, 37–49. Cham: Palgrave Macmillan, 2019.

Gleig, Ann. **American Dharma: Buddhism Beyond Modernity**. New Haven: Yale University Press, 2019.

Jack Mezirow. **Transformative Dimensions of Adult Learning**. San Francisco: Jossey-Bass, 1991.

Jacobsen, Knut. A. **Buddhismen i Norge - Verdensreligioner i Norge 2. Utg.** Oslo: Universitetsforlaget.

Lie, Kåre A. **Buddhas budskap: Buddhistiske grunntekster**. (Oslo: Universitetsforlaget, 2000).

Ministry of Foreign Affairs, Norway. **Warsaw Human Dimension Conference: Statement on Freedom of Religion or Belief**. Permanent Delegation of Norway to the OSCE, (September 28, 2022).

Ung Dialog. **Ung Dialog: En evaluering**. Oslo: Kirkerådet, 2023.

Buddhistforbundet. “**Over 40.000 buddhister i Norge?**”. Buddhistforbundet. [Online]. Available: <https://buddhistforbundet.no/buddhismen-i-norge> [19 May 2025].

Buddhistforbundet. **Buddhisme og skolen**. [Online]. Available: <https://buddhistforbundet.no/skole> [19 May 2025].

Statistisk sentralbyrå. **Trus- og livssynssamfunn utanfor Den norske kyrkja**. [Online]. Available: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/religion-og-livssyn/statistikk/trus-og-livssynssamfunn-utanfor-den-norske-kyrkja> [19 May 2025].